

25. jaanuaril
1926.

IV. aastakäik.

Ilmub 20 korda aastas, nimelt iga kuu 10. ja 25. päeval, mai, juuni, juuli ja augusti kuudel ainult 10. päeval.

Tellimise hind:	Aastas	Mk. 500.—	Kuulutuste hind: 1 lehekülj	Mk. 3000.—	
	Pooles aastas	250.—		1/2 "	1500.—
	Üksik number	25.—		1/4 "	800.—
	1923 aastak.	50.—		1/8 "	400.—
	1924 "	300.—		1/16 "	200.—
	1925 "	500.—		Dokumentide kaotamise kuulutused Mk. 50 dokumendi pealt.	
Kõidetud aastakäigid Mk. 80, 125 ja 150 kallimad.			Omavalitsustele kuulutuste pealt lehekülgede järele 30% hinnaalandust.		

Toimetus ja talitus Tallinnas, Suur Roosikrantsi uul. Nr. 12. Telefon Nr. 4—72.
Jooksev arve: Eesti Panga Tallinna osakond Nr. 609.

SISU:

Kui seisukorda õieti hinnatakse	Lhk.	19
Kuidas on lugu 34 milj. kokkuhoidmisega	"	21
Vallapolitseist — Eugen Maddison	"	23
Maakonnandukogude valimise seaduse täiendamise seadus	"	24
Omavalitsuse päevauudised	"	25
Teated maakondade Liidu ja omavalitsuste tegevusest	"	27
Välismaade omavalitsused	"	29
Bibliograafia	"	29
Küsimused ja vastused	"	30
Kuulutused	"	18,32

Kõigile omavalitsus- ja riigiasutustele, koh- tutele ning advokaatidele.

Lähemal päivil ilmub trükist esimene vihk vihkude viisi ilmuvast

Sundnormide kogu maaomavalitsuse kohta

E. Maddison

Administratiiv asjade
Peavalitsuse juhataja

J. Kaiv

Kohtuministeeriumi kodi-
fikatsiooni osakonna liige

Eesti Maakondade Liidu väljaanne
1926.

See sundnormide kogu sisaldab kodifitseeritud maksivad seadused, mis maakonna-, valla- ja aleviomavalitsustesse puutuvad, ning on varustatud vastavate Riigikohtu ja Senati seletustega ning sundnormide ainelise tähestikuga, juhatajaga.

Sundnormide kogu koosneb umbes 20-st vihust.

Tellimine nende peale on avatud. Tellida võib ühe, viie ehk kümne vihu viisi. Tellimise hind kättesaatmisega: üksik vihk 75 m., viis vihku 325 m., kümme vihku 650 m. Tellimise aadress: Tallinn, S. Roosikrantsi uul. Nr. 12. Eesti Maakondade Liit. Ainus müügikoht sealsamas. (Jooksev arve E. P. Tallinna osak. Nr. 609).

Kui seisukorda õieti hinnatakse

Vanad töed ja soovid seisavad teostamata, pidime uue aasta algul allakriipsutama. Kui aastad ja isikud mööda lähevad nendest nii, nagu ei oleks neid olemaski, nagu ei oleks neil nende jaoks silmi, siis äratub juba see tähelepanu, sünnitab head meelt, kui leidub neid, kes omavalitsuste soove ja tõelist seisukorda näevad, näevad nendesamade silmadega, mis omavalitsustegelasedki.

Seisukorra õige hindamine on aluseks seisukorra parandamisele. Ei ole esimest, ei saa olla teist.

Teod ei ole tunnistanud seni, et seisukorda tuntaks. Ka esimese omavalitsustegelaste kongressi poolt selgel sõnal väljendatud seisukorra hindamine ei ole nagu nende kõrvu ulatanud, kelle võimuses seisab seisukorda muuta.

Kui sarnases olukorras, surnud punktil seistes, leidub häääl väljaspool omavalitsustegelaste peret, kes omavalitsuste seisukorda õieti hindab, siis ei saa seda kinninaelutamata jätta, kuigi ta teiselt poolt võimu seisukohta omavalitsuste suhtes kurbades värvides peegeldab.

Võttes sõna ülemaaliste elektriijaamade seaduse eelnõu kohta kirjutab —g „Postimehe“ käesoleva aasta teise numbril artiklis omavalitsuste seisukorra hindamiseks järgmist:

„Seejuures toimib rahvas selles teadmises, et Riigikogu, kui rahvaesitus, seadusandlist võimu sarnaselt teostab, nagu see põhiseaduse par. 86 ette on määratud, s. o. iga sammu juures põhiseadust vankumata juhteks võttes.

Rahva ülivõimu seisukohalt väljamines on põhiseaduses ka omavalitsuste võimupiir õige laialdaselt ette nähtud.

Et omavalitsuste tegevus põhiseadusega kavatsatud ulatuses areneda võiks, see on tingitud Riigikogu tegevusest nende erisutuste seadusandlusega.

Sünnib see tsentralisatsiooni põhimõtte arvel, kus kõike valitsevat võimu riigi keskkohest ametnikkude kaudu teostada tahetakse, siis ei jää omavalitsustel riigi võimu teostamisel enam kuigi suuri ülesandeid täita; sünnib see aga ümberpöörduvalt — deentralisatsiooni põhimõtetel, siis kuju-

neb omavalitsuste tegevus müidugi õige laialiseks ja valitsuse ülesanne oleks nende tegevust üldiselt juhtida ja ühtlustada.

Peab tunnustama, et meie tsentralistlikud püüded järjest rohkem nähtavale tulema hakkavad ja kogu meie valitsemise süsteem on sellelt seisukohalt välja arenenud.

Jälgige ligemalt meie hoolekande korraldust, statistika asutusi, maksuametid, politseid, jne., siis näete, et siin üksteise kõrval kaks iseseisvat haru on tekkinud; ühel pool omavalitsused oma ametkondadega, teisel pool riigiametnikud omasuguste ülesannete teenistuses.

Rääkimata sellest, et see suurt rahvuslist jõukulutust tähendab, mille all meie kõik ägame, peab avalikult tunnustama, et praegune valitsuse ja omavalitsuste vaheline põhiseaduse mõttega kooskõlas ei seisa.

Kuid see põhiseaduse vastane seisukord näib järjest süvenevat.

Vähe sellest, et omavalitsustel riigivõimu teostamisel enam mingid ülesandeid pole jäänud, katsutakse juba kätt välja sirutada nende puhtmajandusliste ülesannete järele, mis omavalitsuse seadusega omavalitsuste piirkonnas nende asutute peale pandud.

Hiljuti leidsid lugejad meie lehes kaubandus- ja tööstusministeeriumi seletuskirja kahe-paragrahvilise seaduse eelnõu juurde, millega Kaubandus- ja Tööstusministeeriumi etteanekul ülemaalsed elektriijaamad vabariigi valitsuse poolt üldmajandusliselt tähtsaks tunnustakse. Seletuskirjas on seaduse põhjendusena öeldud, nagu ajaksid linnad tihti sarnast majanduspoliitikat, mis üle riiklisele majanduspoliitikale risti vastu käib ja sellega rahva majandusele hädaohtlik on.

Igale inimesele, kes meie omavalitsuste tegevust vähegi tunneb ja sellega natuke negi tegemist on teinud, tundub sarnane põhjendus lausa haavav.

Kas ei seisa terve meie riik koos omavalitsuste üksustest ja kas ei olnud just omavalitsused need, kes kandsid erilist raskuse koormat, kui meil rasked võitluse ja loomise päevad üle elada olid? — Mis

ajast peale on meil siis omavalitsused muutunud riikliselt mitte ustavateks ja öeldagu, milles on see mitteustavus ennast siis avaldanud.

Kuid inimesed, kes meie põhiseaduse mõtet ei näi austavat ja omavalitsuste asemele igal pool riigiametnikke näha tahavad, julgevad avalikult seletama tulla, nagu ajaksid omavalitsused riigile hädaohtlikku poliitikat. Ja seda sel lihtsal põhusel, et Ulila elektriijaama ostulepingu sõlmimisel kumbki pool oma huvisid kaitses, ja läbirääkimised jätkuvad.

Mõeldagu ometi selle peale, et riigi- kui ka omavalitsuse huvid meie rahva ühised huvid on ja siin üksteise arvel meil üldiselt midagi teenida pole.

Need sihid kohustavad riigi kui ka omavalitsuse juhtisid nii tegutsema, et sellest riiklisele arenemisele kasu loota oleks. Eriti ettevaatlikud peavad just omavalitsused olema oma majandusliste küsimuste lahendamisel, sest omavalitsuste sissetulekud ei ole mitte kasvanud sel määral, kui omavalitsustele üldise koolikohustuse, hoolekande ja teiste seadustega uusi kohustusi ja kulusid seadusandlisel teel peale on pandud. Uus omavalitsuse korralduse ja maksuseadus, mis asjasse paremust peab tooma, on jäänud senini lootuseks.

Kui üldiselt leitakse, et meil sarnase laia ülesannetega omavalitsust, kui see põhiseaduses ette on nähtud, tarvis ei ole, siis tehtagu parema äratundmise järele seadusandlises korras. Seni kaua, kui seda veel tehtud pole, oleme kohustatud austama oma põhiseadust ja sellel alal tegutsevaid asutusi. Teisiti annaksime kõige viletsama tunnistuse enestele, kui vabariigi kodanikkudele.

Praegune seisukord, kus mõnel pool arvatakse, et riik omaette ja omavalitsused omaette üksused on, mis eneste vahel nagu alalist võitlust peavad võimu ja alluvuse ulatuse pärast, on põhjalikult ekslik. Sama ekslik on ka katse tsentralisatsiooni süsteemi läbi viia, seni kui põhiseadus selles küsimuses teist keelt räägib.

Üksikud sammud, mis selles sihis seni keskametkondade poolt astutud ja milles kuni omavalitsuste kahtlustamiseni mindud,

mõjuvad ainult takistavalt valitsuse ja omavalitsuste ühiste püüete peale ja halvavad kogu riiklist olemist".

Nii „Postimees“.

Need, kes selleks väljavalitud, et riiklist olemist kindlustada, näevad aga nähtavasti ikka ainult riiklist aparati, omavalitsused on nagu mingid kaheksandama järgulised asutused riigi omade kõrval: nende tegutsemise võimalustel riigivõimu teostamisel ei näi tähtsust olema, kuigi nende ülesandeid tuntakse. Oma 15. jaan. peetud eelarve kõnes kinnitab küll rahaminister, et „koolides tulevad uued klassid juurde avada, selle järele kuidas õppetöö edasi läheb, õpetajate palgad tõusevad vanadusega jne.“, s. o. ta teab, et omavalitsustel tuleb kulusi kooli alal suurendada, kuid seesama eelarve, mille kohta kõne, näeb maakonna- ja valitsustele 1926/27 aastaks 30 milj. toetusraha õpetajate paladeks vähem ette, kui läinud aastal maakonnad selleks said, kuigi tulud maakondadel millegi poolest tõusnud ei ole. Paistab, nagu oleks maakonna- ja valitsuste rahaline seisukord ununenud, ehk ei peeta neid riikliste ülesannete täitjateks, ehk oleks omaval. sissetulekute puudus hea abinõu tsentralisatsiooni süvendamiseks.

„Postimehe“ artikli autor algab kinnitamise, et rahvas toimib teadmises, et Riigikogu põhiseadust vankumata juhtnõu-riks võtab. Mina tahan selle samaga lõpetada. Tahaks loota, et see artikkel ka neile silma puutub, kellele ta määratud on, ja et Riigikogu leiab ka õpetajate paladeks riigi eelarvesse täie summa, seda enam, et rahaminister isegi loomulikuks ei pea kõiki toetussumme (näit. sportlastele platside tasandamiseks) riigi eelarves, tahaks loota ka, et see tõde selgeks saab, et see valitsemine, mida keskvalitsus konstaablite abil teostab, kellele muidugi täis palk eelarves, sugugi kõrgem ja riikliselt tähtsam ei ole kui see, mida riigi võim omavalitsuste kaudu teostab hariduse, hoolekande, tervishoiu, teedekorralduse ja administratsiooni alal—kui seisukorda õieti hinnatakse.

17. jaan. 1926 a.

Kes korralikult „Maaomavalitsust“ saada tahab, see ei viivita enam tellimisega.

Kuidas on lugu 34 milj. kokkuhoidmisega?

Sissejuhatusesele, mis selle küsimuse kohta „Maaomavalitsuse“ Nr. 20—1925 a. artikli „Kergekäelise süüdistuse puhul“ algul too-

dud, laseme järgneda kõigepealt arvudel. Maakonnavalitsuste poolt on Teedeminis- teeriumile esitatud töökavasi:

Järje №№	Tööde nimetus	Eelarve summa EM.	Ministee- riumi poolt kinnitatud	Summa, mille eest töö välja antud
Harju maakond.				
<i>1924 a.</i>				
1	Munalaskme sild	293 969	270 229	270 287
2	Kloostri sild	1 205 394	1 038 668	906 377
3	Juuru tee	1 150 333	1 055 387	954 768
4	Keila tee	1 842 054	1 815 250	1 629 312
<i>1925 a.</i>				
5	Viimsi-Tammneeme-Leppneeme tee	1 327 599	1 256 000	lõpetamata
6	Topi sild	645 299	595 000	„
7	Seli sild	164 792	154 000	108 000
8	Kernu sild	468 151	408 000	368 000
9	Keila-Joa sild	446 779	427 000	lõpetamata
10	Fischmeisteri sild	609 446	583 000	„
11	Narva maantee	3 300 000	3 231 000	1 424 730
12	Kohila kivisild	1 760 000	1 734 000	823 516
13	Tartu maantee	3 183 000	2 670 000	2 344 994
14	Vasalemma tee	1 019 305	960 000	lõpetamata
Lääne maakond.				
<i>1924 a.</i>				
15	Risti-Kolovere tee	3 141 700	3 148 078	2 817 500
16	Kolovere silla tee	11 466 298	9 151 177	7 260 000
17	Rüüsepere-Konnaveski tee	5 474 521	4 529 157	lõpetamata
18	Laiküla-Kasari tee	6 481 076	5 219 751	„
<i>1925 a.</i>				
19	Taebla tee	550 022	535 000	„
20	Võnküla tee	919 829	947 000	„
21	Priiduli tee	418 856	394 000	„
22	Uue mõisa Rantsalu tee	4 771 117	3 811 000	„
23	Rannaküla tee	2 759 072	—	—
Petseri maakond.				
<i>1924 a.</i>				
24	Patschkovka sild	443 449	415 472	423 695
25	Kunitsina sild	737 540	700 205	660 768
26	Medkovka sild	492 071	519 747	423 473
27	Sild üle Piusa jõe Kondraschovo küla juures	646 819	602 966	lõpetamata
28	Abisild sealsamas	157 960	118 171	„
29	Sild üle Kolomenka jõe ja mulla täited	1 057 903	833 000	781 000
30	Petseri-Vastselinna kivitee	772 625	650 196	602 993
31	Mullatäite tööd silla juures üle Piusa jõe Kondraschovo ja Soschniki külade vahel	820 294	668 718	457 000
32	Teeprofiili reguleerimine silla juures üle Piusa jõe Kondraschovo küla poolt	563 338	600 000	lõpetamata

Järje №№	Tööde nimetus	Eelarve summa EM.	Ministee- riumi poolt kinnitatud	Summa, mille eest töö välja antud
33	Teeprofiilide reguleerimine silla juures üle Piusa jõe Soschniki küla poolt	297 912	285 000	lõpetamata
34	Jooksev prügi- ja kivitee remont . . . . . 1925 a.	879 250	797 229	"
35	Petseri-Vastselinna-Võru kivitee	4 079 345	3 971 000	3 395 000
36	Jooksev prügi- ja kivitee remont . . . . . Pärnu maakond. 1924 a.	609 973	500 000	lõpetamata
37	Pärnu-Tallinna tee Jakobi alcvikus	3 620 999	2 655 935	2 661 428
38	Pärnu-Tallinna tee 4 tee osa	781 421	746 057	759 885
39	Pärnu-Tõstamaa tee	1 406 746	1 399 000	1 328 000
40	Pärnu-Talliina tee. Nurme silla parandus . . . . . 1925 a.	411 208	334 967	lõpetamata
41	Pärnu-Paide tee, V. Väandra klaasivabr. juures	1 580 871	1 279 000	1 140 000
42	Pärnu-Paide tee, V. Väandra alevis	2 312 151	2 044 000	2 030 000
43	Pärnu-Tallinna tee, Käära silla juures . . . . . Saaremaa maakond. 1924 a.	497 198	440 000	lõpetamata
44	Sepa silla ümberehitamine	145 000	104 633	127 500
45	Maadevahe sild I	93 000	66 267	76 860
46	Möldri sild	160 000	118 951	159 500
47	Nasva sild . . . . . 1925 a.	335 000	212 601	lõpetamata
48	Kogula küla trumm	26 165	34 000	21 800
49	Maadevahe sild	95 040	100 000	60 000
50	Ussi sild	48 185	48 000	22 600
51	Mõnnuste sild	64 130	72 000	48 000
52	Luguse maantee prügitamine	282 650	278 000	278 000
53	Kuresaare-Kihelkonna postmaant. laiendamine	238 210	330 000	233 750
54	Toola ja Saka sillad . . . . . Viru maakond. 1924 a.	110 000	120 000	60 400
55	Teede ja sildade ehituseks . . . . . 1925 a.	8 884 296	5 114 818	4 945 800
56	Teede ja sildade ehituseks . . . . . Võru maakond. 1924 a.	9 390 632	8 094 000	6 290 500
57	Võru-Räpina kivitee	6 835 522	5 816 321	3 949 768
58	Võru-Viljandi kap. rem.	3 787 962	2 253 746	2 230 641
59	Võru-Räpina tee 3 tr.	325 200	300 555	101 135
60	Kiviprügittee korrash.	394 432	333 817	113 993
61	Vastse-Roosa silla ehit.	393 791	391 357	411 242
62	Kirepi silla käsipuud . . . . . 1925 a.	30 241	29 254	28 776
63	Võru-Räpina tee täitmine	495 243	281 000	238 664
64	Võru-Petseri " "	229 274	230 000	150 500
65	Võõbsu-Petseri " "	626 506	452 000	451 602
66	Mõniste-Taheva, " "	873 729	680 000	680 807
67	Prügiteede korrashoid.	714 000	508 000	502 000
68	Silbi sill ehitus	1 250 609	802 000	711 847
69	Põlva alevi vaheline kivitee	3 047 165	2 869 000	lõpetamata

Et mõnest maakonnast andmed puuduvad, jätame kokkuvõtted tegemata, kuid kui võrrelda üksikute arvude vahet, siis ütlevad need üksikult võetud arvud juba väga palju.

Esiteks ütlevad nad, et raiskamise tahe kaugeltki kindlaks tehtud ei ole, sest on rida juhtumisi, kus ministeerium on eelarved suuremaks parandanud, kui maakonnavalitsused esitasid, näit. järje nr. nr. 15, 20, 26, 32, 48, 49, 53, 54 ja 64. Ja need ei ole ühe—kahe maakonna ehituseelarved, et seda oskamatusesse kirjutada. Teiseks, kui võrrelda kinnitatud eelarvete summe summadega, millede eest töö äratehtud, siis võime alles kokkuhoidmisest rääkida, kuid mitte kokkuhoidmisest ministeeriumi poolt paberil vaid tegelikult kokkuhoidmisest maakonnavalitsuste poolt, sest suurem hulk töid on palju odavamalt tehtud, kui ministeeriumi poolt parandatud ja kinnitatud eelarve näitab. Kokkuhoidmine tõuseb isegi üle 50%, näit. nr. nr. 12 ja 50 all näidatud töö. See nähtus tõendab omat korda, et töö kallidus ei ole kindlaks määratav alati töö normidest, vaid kohalikud

tingimised räägivad töö hinna juures väga mõjuvalt kaasa. Kergekäeliselt omavalitsuste oskamatusesse arvele kirjutada lahku minekuid eelarvetes on sellepärast seda ettevaatavam samm. Eelpool toodud arvud tõendavad seda ka, et omavalitsuste eelarved on mitmelgi juhtumisel tegelikkudele kuludele lähemal seisnud, kui ministeeriumi poolt parandatud eelarved, näit. järjekorra nr. nr. 14, 46, 48 all toodud tööd. On juhtumisi, kus töösi eelarve piirides väljaanda ei saadud, kus teistkordsetel tööd väljaandmistel tulid tööd eelarvest kõrgema summa eest väljaanda ehk majanduslikel teel tehes üle eelarve kulutada, näit. järjekorra nr. nr. 1, 37, 38, 44, 45, 46, 66 jne. Neil juhtumistel võib ministeerium rääkida kokkuhoidmisest, sest ta lasi maakondi oma summadega katta puudujääki. Nii viisi kokkuhoida on ju väga kerge igal võimumehel, kuid sarnase kokkuhoidmise üle harilikult ei kiidelda.

Kui kaugele raiskamine kõige selle juures jääb ja millest see 34 milj. kokkuhoidmine tingitud on, selgub kõige paremine aga eelarvete paranduste põhjustest.

(Järgneb.)

Veel täna saatke „Maaomavalitsuse“ tellimine 1926 a. peale ära, kui ta veel tellimata on.

Vallapolitseist.

EUGEN MADDISON.

„Maaomavalitsuses“ Nr. 19 l. a. on K. T. sõna võtnud artiklis „Omavalitsused ja politsei kujundamise määrus“ Vabariigi Valitsuse poolt 4. novembril l. a. vastu võetud Politsei asutuste kujundamise määruse puhul. Iseenesest mõistetav, et arvustades politsei asutuste kujundamise määrust, arvustab seda K. T. omavalitsuse huvide seisukohalt. Arvustus on asjalik, objektiivne, kuid kahjuks võib ta siiski eksiarvamisi esile kutsuda. Isiklikult tahan vähe peatuda vallapolitsei juures. K. T. kirjutab: „Vabariigi määruse § 11 juurdelisatud märkusega on maksma pandud veneaegne kubermangu üldasutuste seaduse §§ 847—849 (S. II. k.) vallapolitsei kohta, mis praeguse vallavanema ühes abidega muudab politsei ametnikkudeks ja õiguse annab küla

kümnikkude instituuti uuesti ellu kutsuda, mis Riigikohtu otsusega (R. adm. t. Nr. 259 I. — 1925 a.) kaotatuks tunnistatud“.

Küla kümnikkude instituut on praeguse korra juures vallaomavalitsuste tegevuses hädatarvilik, kuid tema sisseseadmise kord ülemalt tähendatud valitsuse määrusega vaevalt laseb ennast põhjendada politsei ühendamise seadusega.

Selle seaduse harutamise puhul Riigikogus ei mõtelnud vist keegi vallavanemaid politsei ametnikkudeks teha, küll aga harutati küsimust, kuidas meie kolmekordseid politsei ametkondi koondada ja vähendada jne. (minu harvendused E. M.)

Kõige pealt juhiksin K. T. tähelepanu

selle peale, et seadust võib kaotada seadusega või seaduse volitusel Vabariigi Valitsuse määrusega; seadus võib olla „surnud“, s. t. tema järgi ei käida enam; ei saa aga seadust kaotada või „kaotatuks tunnistada“ Riigikohtu otsus.

Millal aga on kuberm. üldasut. seaduse § 847—849, mis käsitlevad vallapolitseid (объ устройствѣ волостной полиціи), seadusega kaotatud? Mul oli juba kord juhus peatuda selle küsimuse juures artiklis „Kümnikkudest“ („Maamavalitsus“ Nr. 5 l. a.) ja seal näidata, et ükski seadus ei Vene Ajutise Valitsuse ega ka meie iseseisvuse ajal ei ole valla peal lasuvaid politseilisi ülesandeid ühegi teise asutuse peale pandud. Ei ole seda teinud omavalitsuse elluviimise seadus (Seadl. ja valits. korr. kogu Nr. 173—1917 a.), ei miilitsa seadus ega ka politsei korraldus. Ei ole ka tähendatud paragrahvid „surnud“; nemad ei ole ainult maksvad, vaid nende järgi käidi ja käiakse kogu aeg. Järjekult ei saanud siin Vabariigi Valitsus midagi oma määrusega „uuesti ellu kutsuda“ või „sisse seada“. Märkusega § 11 juurde konstateeris Vabariigi Valitsus ainult seda, mis juriidiliselt juba maksev; oluliselt ei ole aga sugugi tähtis, kas see märkus tähendatud määruses üldse on või mitte; ta oleks võinud väga hästi puududa, kui ta aga siiski määrusse võetud, siis ainult meeleületuseks ja see ei ole sugugi halb, kui ollakse arvamisel, et seadust võib kaotada Riigikohtu otsus, mis pealegi ei ole tehtud üldkogus, vaid osakonnas. Et aga kohtu praktika ühes ja samas küsimuses võib olla väga mitmekesine, seda teame väga hästi: selleks ei ole vajagi Vene Senati praktikat meele tuletada, tarvilikka tõendusit annab ka meie Riigikohus. Edasi olgu tähendatud, et ei olnud vallavanem Vene ega ka meie ajal politseiametnik; ei tunnusta teda selleks seadus (§§ 847—849) ega ka politsei asutuste kujundamise määruse § 11 märkus.

Vallavanem juhatab vallapolitseid („во-

лостною полицією завѣдываетъ волостной старшина“ — § 847); tema täitis politsei ülesandeid („по дѣламъ полицейскимъ волостной старшина и его помощники обязаны“ jne. — § 849), kuid ta ei olnud politsei ametnik. Ei ole ta seda ka politsei asutuste kujundamise määruse järgi, sest vallapolitseid suhtes ei loo tähendatud määrus midagi uut, vaid konstateerib või tuletab meele, mis vastav seadus kõneleb selle kohta.

Ei ole ka määruks kusagil öeldud, et neid ülesandeid peab täitma tingimata vallavanem. Seda ei saagi kõnelda määrus, sest „волостное начальство“ ei ole meil enam vallavanem ja osalt tema abid, vaid valitud vallavalitsus, ning isiklikult kaldun sinna poole, et neid ülesandeid võib täita keegi teine vallavalitsuse liigest vallavalitsuse otsusel. Kuid võib kaitsta ka seisukohta, et neid ülesandeid peab täitma vallavanem, sest need ülesanded on eriülesanded, mis seadusega pandud teatava, seaduses otsekohe ettenähtud, isiku peale. Täites neid ülesandeid, ei muutu vallavanem või vallavalitsuse liige kriminaal- ega välispolitseile aluvaks ametnikuks. Nemad alluvad järelevalve korras, nagu teistelgi aladel, maakonnavalitsusele ja siseministrile (omavalitsuse ajutise järelevalve seadus). Ei ole neilgi kodanikkude suhtes mingisugust distsiplinaar karistamise õigust, nagu seda omal ajal püüdsin selgitada artiklis „Vallavanemate distsiplinaar võimust“ („Maamavalitsus“ Nr. 9 — 1924 a.)

Kõigest sellest teen järelduse, unustage, K. T., nagu minagi seda teen, et § 11 juures on märkus, mis kõneleb „vallapolitseist“, ning võtame kokku oma jõu selleks, et seaduseandluse teel saaksid muudetud kuberm. üldasut. sead. § 847—849. Kuid mis saab siis omavalitsuse tegelaste esimese kongressi otsusest politsei kohta, kui see viimanegi kants omavalitsuste käest ära antaks?

Maakonnakoogude valimise seaduse täiendamise seadus.

Riigikogu liigete O. Gustavson'i M. Juhkam'i, O. Liigand'i, E. Veberman'i ja P. Baranin'i poolt on esitatud järgmine seaduse eelnõu.

Maakonnakoogude valimise seaduse („R. T.“ Nr. 147/148 — 1920 a.) §§ 10 ja 40 täiendatakse ja pannakse maksma järgmises redaktsioonis:

§ 10. Jaoskonna komisjonid seisavad koos vallanõukogude ja alevivolikogude poolt valitud neljast liikmest, kes enestest hulgast valivad esimehe ja sekretääri.

§ 40. Valimisedelid ning nende ümbrikud, mis maakonnakomitee poolt kindlaks määratud kujul vastava maakonna kulul valmistatakse saadetakse tähendatud komitee poolt tarvilisel arvul igale valla- ja alevivalitsusele, kes iga sisseantud nimekirja kohta ühe igale valijale mitte hiljem kui viis päeva enne esimest valimispäeva kätte toimetab. Kodanikkudele, kellel õigus on valimisedeleid saada, kuid neid saanud ei ole, antakse need jaoskonna komisjonides valimiste toimefamise ajal.

Seletuskirjas öeldakse muu seas 1920 a. 6. septembri seaduses oli selgesti väljendatud põhimõte, et maakonnakoogu valimistest võtavad osa peale valdade ka alevid, Sama aasta 26. okt. muutmise ja täiendamise seadus ei tühistas seda põhimõtet, vaid ainult taotleb eesmärki, et valimisõigusliste küsimust teise tekstiga lahendada. Ometi osutus see muudatus põhjuseks, et alevielanikud 1921 a. 27. ja 28. veebruari ja 1923 a. 9. ja 10. detsembri maakonnakoogude valimistest osa võtta ei võinud ja selle tagajärjel on alevid tänapäevani pidanud leppima selle äärmiselt ebanormaalse ja ühekülgse seisukorraga, kus nad ühelt poolt ühesugustel alustel valdadega alluvad maakonnavalitsustele nii administratiivjärevalve korras kui ka muus juhtumises, teiselt poolt aga eemale tõrjutud osavõtust maakonnakoogu valimistel. See tähendab alevite asetamist hoolekandealustena valdade kaudse valve alla. Sarnane seisukord on seda ebaõiglasem, et Vene ajutise valitsuse 15. juuli 1917 a. seaduse

(Постановление вр. пр. о поселковом управл. — собрание узаконений и распоряжений правительства Nr. 187 9. aug. 1917 a.) § 2 ütleb selge sõnaga, et alev lahutatakse vallaomavalitsuse üksusena (в качестве самостоятельной волостной земской единицы), kes täidab kõiki vallaomavalitsuse peale langevaid ülesandeid (sama § 2). Alevi omavalitsuse kompetentsi määramisel loetleb sama seaduse § 3 terve rea punkte (1—15), milised § 4 põhjal otsustatakse kokkuleppel maakonnakooguga. § 64 põhjal kuuluvad alevikogu poolt vastuvõetud sundmäärused maakonnavalitsuse kinnitamisele ja avaldamisele ametlikus korras. Samas korras sünnib sundmääruste tühistamine. § 123 loetleb terve rea makse, milliseid võib võtta ainult maakonnavalitsuse kinnitamisel. § 129 põhjal saadetakse alevieelarve maakonnavalitsusele teadmiseks. Sama kord maksab aasta aruande kohta (§ 135). § 153 loetleb 6 küsimust, mida võib otsustada ainult maakonnakoogu koosolekul. Neist näidetest tohiks olla selge, et tähendatud seadus fikseerib alevite alluvusvahekorra maakonna omavalitsustega analoogilistel alustel valdadega. Tähendatud seadus on maksev tänapäevani. Ja selle seaduse alusel on meie seadusandlus tunnustanud sama põhimõtteid. Omavalitsuse ajutise järevalve seaduse („R. T.“ Nr. 78 — 1916 a.).

Käesoleva seaduse eelnõu otstarb on alevielanikkude rikutud õigusi jalule seada, neile võimaldada osavõtt maakonnakoogude valimistelt. Vastavalt sellele põhimõttele on maakonnakoogude valimise seaduse §§ 10 ja 40 täiendatud nõnda, et oleks väljaspool kahtlust alevielanikkude õigus osa võtta maakonnakoogude valimistelt.

Kui Teie tellimine alles saatmata, siis võtke sulg nüüd . . .

Omavalitsuse päevauudised.

Riiklise toetusraha jaotamine maakondade vahel.

Riiklist toetusraha maakondadele on riigi 1926/27 eelarvesse Rahaministeeriumi erakorralises eelarves ülesvõetud 113 milj. marka, nagu eelmises numbris juba tea-

tasime. Tähendatud summa on maakondade vahel ärajaotatud elanikkude arvu aluseks võttes.

Et riigi eelarve aasta algus 1-se aprilli peale on üleviidud, on 113 milj. marka ettenähtud aja kohta 1. aprillist 1926 — 1. aprillini 1927 a. Kuni 1-se aprillini

s. a. on maksev 1925 a. krediidi määr s. o. 25% 1925 a. toetussummast=35.750.000 m. 113 milj. margast tuleb maakondadele 1926 a. üheksa kuu eest 84.750.000 marka,

kokku maakondade 1926 a. eelarvetesse 120.500.000 mk. Täh. summa on maakondade vahel ära jaotatud, järgmisi üksiksumme andes:

Maakonna nimetus	Elanikkude arvu aluseks võttes langeb maakonna peale		Kokku	1925 a. saadud toetussummad
	35 750.000 m. jaotamisel 3 kuu peale	84.750.000 m. jaotamisel 9 kuu peale		
1. Harju maakond	4 129 755	9 790 115	13 919 870	15 306 886
2. Viru "	4 960 080	11 758 500	15 718 580	20 316 950
3. Võru "	3 259 500	7 727 085	10 986 585	12 925 403
4. Valga "	1 245 828	2 953 405	4 199 233	5 748 666
5. Viljandi "	2 907 735	6 893 175	9 800 910	11 893 464
6. Tartu "	5 516 820	13 078 330	18 595 150	20 925 403
7. Pärnu "	3 275 700	7 765 485	11 041 185	13 438 953
8. Järva "	2 362 080	5 599 605	7 961 685	12 373 378
9. Lääne "	3 090 000	7 325 230	10 415 230	10 462 996
10. Petseri "	2 640 000	6 258 430	8 898 430	11 780 603
11. Saaremaa "	2 362 500	5 600 640	7 963 140	8 864 736
	35 749 998	84 750 000	120 499 998	143 539 900

Kui võrrelda 1926 a. peale saadavaid toetussumme 1925 a. summadega, siis puutub silma väga lahkuminev vahekord 1925 ja 1926 a. summade vahel. Nii on Läänemaa 1926 a. summa ainult 0,4% väiksem 1925 a. summast, Järva m. summa tervelt 36,4% väiksem. See vahekord on uue jaotuse aluse otsekohene tagajärg: varem jaotati toetussummad algkooli õpetajate palkade järele, 1926 a. elanikkude arvu järele.

Kergendus lühemaajaliste arest-karistuste kandjatele maal.

Rahukohtunikkude poolt mõistetud lühemaajaliste arestkaristuste ärakandmine sünnitas maal, kus vangimajasid lähedal ei ole, karistusalluste lõpmata tüli ja asjata ajaraiskamist. Sageli tuli ette juhtumisi, kus ühe öö-päeva aresti kandmiseks maaelanik mitukümmend versta maateed ja hulk raudteed tapikorras ära käima pidi enne kui maakonnalinna jõudis, kus vangimajas oma karistust kandma sai. Et tapi korras liikumine äärmiselt pikaldane, siis tuli arestiga karistatud maaelanikul ühe päeva aresti ärakandmiseks sageli terve nädal teed käia ja asjata aega raisata. Selle ebaloomuliku seisukorra ja asjata ajaraiskamise peale juhtis Harju maakonnavalitsus keskvalitsuse tähelepanu ja näitas ka abinõud selle seisukorra lõpetamiseks, nagu „Maaomavalitsus“ Nr. 11—1925 a. ilmunud artiklist näha.

Nüüd on küsimus suuremas osas lahendatud,

nagu järgnev Omalitsusasjade Peaval. ringkiri 18. dets. l. a. Nr. 960 all tõendab:

„Ühe maakonnavalitsuse ettepaneku peale lühikeseajalise vangistuskaristuse korra muutmise asjas teatas kohtuminister kirjuga 2. detsembrist l. a. Nr. 2026, et tema poolt on kohtuvõimudele ettepanud vangist. sead. §§ 124—151 ettenähtud eriliste arestimajade puudumisel paigutada edaspidi rahukohtunikkude poolt aresti mõistetud vang. sead. § 152 põhjal karistuse ärakandmiseks, kas politsei arestimajadesse või vallamajade arestikambritesse. Sama sead. § 152 p. 3 põhjal on rahukohtunikkudele ettepanud hooldaja kohuseid teostada igapäev jaoskonna piirides olevate politseiarestimajade ja vallamajade arestikambrite üle.

Erandina on lubatud vangimajadesse paigutada karistuse ärakandmiseks rahukohtunikkude poolt aresti mõistetuid linnaelanikke ja üle 2 nädala kinnimõistetuid maaelanikke, kui kohalises politsei arestimajas ruumi ei ole ja vangimajas ruumi on.

Mis puutub lubaandmisse arestialustele isiklikult ilma saatjateta ilmuda kinnipidamiskohta karistuse kandmisele, siis ei pea kohtuminister seda soovitavaks järgmistel kaalutlemistel: 1) see võimaldab õige kergesti ühele isikule teise asemel karistuse ära kanda; 2) see võimaldab karistusallustele karistuse kandmisest soovi korral kõrvale hoida (kui isik ainult teisale elama asub, siis on vastaval politsei võimul õige

raske selgitada, kas karistatu ilmus karistuse ärakandmisele või ei) ja tühistab teelikult kr. kp. s. § 182 eeskirja; 3) minu poolt tehtud korralduse tõttu peab tapiga edasisaatmine valdades juba tuntavalt vähenema, hoopis seda ärakaotada ei suuda ka vabatahtlikult ilmumise võimaldamine.

Sellepärast ei pea kohtuminister võimalikuks sellele soovile vastu tulla, igatahes

ei võta sellekohase seaduseelnõu väljatöötamist oma algatusele.

Karistatute nimekirjade pidamist ei lõpetata.

Karistatute nimekirjade pidamise kohta vallavalitsustes on Siseministeerium eitava seisukoha võtnud põhjusel, et lähemal ajal kodanikkude registreerimise alal uus kord maksma pannakse.

Ilma „Maaomavalitsuseta“ võib jääda Teie kaasomavalitsustegelane või lähem raamatukogu, kui Teie aegsasti ei soovita neile „Maaomavalitsust“ ära tellida.

Teated Maakondade Liidu ja omaval. tegevusest.

E. Maakondade Liidu nõukogu koosolek 28. jaan.

on erakorraliselt Tallinna kokkukutsutud. Põhjuseks maakonna val. eelarvete kokkuvõtmise küsimus, sest riiklist toetusraha on riigi 1926/27 eelarvesse võetud ainult 113 milj. ja maak. val. saaksid seega 1926 a. kalendri aastal toetusraha selleks 120.500.000 marka, s. o. 23 milj. vähem kui 1925 a. Et küsimuse lahendamiseks õigel ajal vastavaid samme astuda, ongi Liidu nõukogu kiires korras kokkukutsutud. Peale selle ja eelmisel nõukogu koosolekul aja puudusel päevakorrast väljajäänud küsimuste on uue küsimusena päevakorda võetud vallakohtute ellukutsumise küsimus.

Maakonnavappide väljatöötamine.

E. Maakondade Liidu nõukogu poolt 17. det. l. a. valitud vappide põhimõtete väljatöötamise komisjon pidas 15. jaan. oma esimest koosolekut. Koos olid kõik komisjoni liikmed, nimelt M. Krusemann, E. Rosenberg ja J. Markson, kuna asjatundjatena koosolekust osavõtsid Dr. Johansen ja T. Laur.

Ühel meelel jõutakse nõupidamisel seisukohale, et igal maakonnal peab oma vapp olema. Raskem on leida alust, mida peaks iga maakonna vapp kujutama. Kui selgusele on jõutud, et vanad võtjate vapid kaugeltki kõike tarvilikku ei anna, Rootsi ja Daani arhiividest omaegseid meie oludesse puutuvaid materjale saada ei ole ja olemasolevad Eesti vapid iseära-

likku materjaali ei anna, tunnistakse üksmeelselt, et maakondade vapid peaks iseloomustama maakonda tema iseäralduste, ajaloo ehk eepiline rahvaluule poolest. Missugused iseäraldused igal maakonnal on, selle kohta paluda maakonna val. andmeid, millede abil maakonnavappide kavade kokkuseadimise Dr. Johansen lahkesti oma peale võttis.

Kursuste pidamiseks toetusrahasi ei saa.

Siseministeerium ja Töö-Hoolekandeministeerium teatasid Maakondade Liidule, et õigusteadliste ja raamatupidamise kursuste, samuti ka jaoskonna arstide kursuste korraldamiseks käesoleval aastal toetust määrata ei saa põhjusel, et riigi eelarve juba kokkuseatud ja täienduste tegemine selles võimata.

Elanikkude enamuse soovikohaselt.

Järvamaal maksis, teatavasti, senini alkoholi müügi asjus keeluseadus. See ei meeldinud Järvamaa alevite omavalitsustele. Viimaste kaebusel oli üks Järva maakonna nõukogu otsustest kohtus tühistatud vormilistel põhjustel. Kohtu otsust oma viimasel koosolekul, 18. jaan. s. a., ärakuulates, soovitas maakonna nõukogu maakonna valitsusele küsimuse otsustamisel arvestada alevite elanikkude eneste sooviga viina müügi asjas, mis pärast Tapal ja Türil lähemal ajal mitteametlist rahvahäletamist sel alal oodata on.

Pärnu maakonnaõukogu koosolek
30. nov. ja 1. dets. 1925 a.
Nuia ja Paluoja alevite asutamine.

Päevakorra esimeseks punktiks on Nuia ja Paluoja alevite asutamise ning vallast lahutamise küsimus. Alevikkude elanikud on maakonnaõukogule sellesisulise palve esitanud, ettetuues põhjusi, et vald pole küllalt hoolitsenud alevikkude eest, vallamajad liiga kaugel asuvad alevikkudest jne. Nõukogu ärakuulates kõiki ettetoodud andmeid otsustab Nuia ja Paluoja alevite asutamist ja vallast eraldamist mitte lubada, põhjusel, et sarnastel väikestel üksustel on raske end majandusliselt iseseisvalt üleva pidada.

Vallasekretääride palkade normeerimise

asjus otsustakse küsimus järgmiseks koosolekuks edasi lükata ja 3 liikmeline komisjon valida, kes ühes maakonnaavalitsusega vastavad palganormid väljatöötaks ja sundmäärusena nõukogule esitaks. Komisjoni valitakse A. Ehrmann, E. Kink ja J. Veisson.

Maakonnaavalitsuse puuduvate liigete valimine jääb ära kokkuleppe mitte saavutamise tõttu.
Lisapalk.

Maakonnaavalitsuse ametnikkude ja teenijate palve ühekordse toetuse asjus lisapalga näol tekitab pikemaid vaielusi, kuid lõpuks otsustakse siiski määrata toetust poole kuu palga suuruses.

Maakonnaavalitsuse 1925 a. lisaelarve, mitte esitamise põhjuseks on Pärnu linna ja maakonna ühise haigemaja kulude suurenemine, kinnitakse esitatud kujul Mrk. 180.000.— suuruses.

Maakonnaõukogu istangute arv 1926 a.

määratakse kindlaks 4 peale, jaanuari, mai, septembri ja novembri kuul.

Pärnu linnaga ühise haigemaja pidamise leping otsustakse ülesütelda põhjusel, et selles ei ole küllalt selgelt väljendatud õigused ühe kui teise poolt, ning tehakse maakonnaavalitsuste ülesandeks uus leping väljatöötada ja nõukogule kinnitamiseks ettepanna.

Valga maakonnaõukogu koosolek
12. detsembril 1925 a.

Kohtu maakonna rahvale kättesaadavamaks tegemise küsimus.

Terve Valga maakonna peale on ainult kaks rahukohtunikku, üks nendest peab lisaks veel ka maakonna hoolekandekohtu tegevust juhtima. Nii rahu- kui ka hoolekande kohtud on töödega üle koormatud. Selle tõttu ei suudeta parema tahtmise ega õõ abiks võtmise juures kõiki asju tarvilise kiirusega kohtutes arutada ega otsustada. Kui arvesse võtta rahukohtutele alluvuse 1. jaanuarist 1926 a. kõrgenemist, siis muutuvad olud veel halvemaks. Pealegi on sunnitud Taagepera ja teiste valdade kodanikud 45 klm. tagant Valka kohustesse käima.

Neil põhjustel paneb maakonnaavalitsus ette esineda Vabariigi Valitsuse ees palvega, et Valga linna ja maamaakonda kolmas rahukohtunik, asupaigaga Tõrva alev, arvates 1. jaan. 1926 a. ametisse määrataks.

Maakonnaõunikud Sild ja Hiiop lisavad juurde, et tuleks samme astu, et vallakohtud saaks ellukutsutud, mis rahukohtunikude tööd märksa vähendaks.

Mn. Piiskar ja Mõttus toetavad vallakohtute ellukutsumist, kuid leiavad tarviliku olevat küsimust põhjalikumalt. Kohtuministeeriumi ja Maakondade Liiduga koos läbikaaluda.

Läbirääkimisi ärakuulates maakonnaõukogu lahtiselt ühel häälel otsustas: esineda Vabariigi Valitsuse ees palvega, et Valga linna ja maakonda kolmas rahukohtunik, asupaigaga Tõrva alev, arvates 1. jaan. 1926 a. ametisse määratakse. Ühtlasi Kohtuministeeriumiga ja Maakondade Liiduga koos vallakohtute ellukutsumise küsimust põhjalikult läbikaaluda.

Tartu maakonnaõukogu koosolek
19. dets. 1925 a.

1924 aasta aruanne kinnitakse. Aruanne näitab tulusi Mrk. 48.307.339,67, kulusi Mrk. 46.970.346,40.

Tuletõrje valvekorra pidamise eest avalikkudel ettekannetel, lõbustustel ja näitustel, mis Siseministri sundmäärusega 9. okt. 1925 a. maakonnaõukogude kohuseks tehtud, määratakse 30 mrk. tasu isiku pealt.

Toetus ametnikkudele.

Maakonnaavalitsuse teenistuses olevatele isikutele määratakse ühekordset toetust, poole kuu palga suuruses.

Välismaade omavalitsused.

Maakonna nõukogu kodukord Saksamaa kreisivalitsuses.

Läinud aasta oktoobri kuul anti Preisimaal uus provintsi ja kreisiesituskogude valimisseadus.

Selle seaduse §§ 32 ja 42 alusel on kreisipäevadel — maakonnanõukogudel — õigus omale kodukordi väljaanda ja maksma panna. Üks sarnastest kodukordadest, mis on maksma pandud Greifenhageni kreisipäeva poolt, on avaldatud detsembri kuu numbris „Zeitschr. f. Selbstverwaltung“. Et selles kodukorras mõned iseäraldused, võrreldes meie kodukordadega, ette tulevad, mis meie omavalitsustegelastele huvi pakkuda võiksid, toome siin sellest kodukorrast väljavõtted.

Et Saksamaa omavalitsus maakondades (kreisides) suurelt osalt büroo põhimõtte alusele on seatud, siis on ka selles kodukorras see sama põhimõte läbi löönud. § 1 ütleb, et kreisipäeva kutsub kokku kreisi esimees (Landrat) ja mitte kreisivalitsus kollegiaalse otsusega. Kreisipäeva koosolekuid juhatab § 8. j. niisama kreisi esimees. Ainult tema puudumisel juhatab vanem kreisipäeva liige koosolekut.

Kreisipäev on otsusevõimeline, kui vähemalt pooled liikmed koos on. Kui aga koosolek, vähese liikmete arvu pärast pidamata jääb, võib neid samu küsimusi teistkordsel koosolekul liikmete arvu peale vaatamata ära otsustada. Teistkordse koosoleku kutsetel peab aga siis vastav märkus peal olema, et need küsimused teistkordsed on ja liikmete arvu peale vaatamata otsustatud saavad.

Kreisipäeva liikmed, kes teatud küsimusest isiklikult huvitatud, ei tohi nende küsimuste harutamisest ega hääletamisest osa võtta. Protokollkirjutaja võib ka väljaspoolt kreisipäeva olla, siis saab tema aga ametisse astumise juures vannutatud. Liige, kes kreisipäevadel korduvalt kodukorra ehk koosoleku juhataja nõudmiste vastu eksib, võib koosolekult väljaheidatud saada. Peale eelpool tähendatud nõudmiste on selles kodukorras veel täpselt ära tähendud sõna saamise ja vaieluste lõpetamise kord, samuti ka hääletamise viisid ja resuldaat, ning valimishääletamise ja tagajärgede väljaarvamise kord. Terve kodukord sisaldab 28 §§ ja seda soovitab eelnimetatud ajakiri eeskujuna ja teistes kreisides tarvitusele võtta. —st.—

Bibliograafia.

Omavalitsuste küsimustesse puutuvad kirjutused Eesti ajakirjanduses.

November 1925 a.

K. M. Alevite linnadeks muutmisest. „Päevaleht“ 3. nov. Nr. 298.

P. Omavalitsuste illusioonid. „Postimees“ 11. nov. Nr. 306.

—s. Maakoolid olgu kättesaadavad. „Postimees“ 20. nov. Nr. 315.

? Kas linnaks? „Postimees“ 23. nov. Nr. 318.

E. Maddison. Politsei ja politsei jaoskondade ülemate ning nende abide ümberpaigutamisest. „Eesti Politseileht“ 28. nov. Nr. 48.

dk. Kas alevisaksad saavad linnabürgeriteks? „Vaba Maa“ 22. XI. Nr. 272.

Omavalitsuste küsimustesse puutuvad kirjutused Eesti ajakirjanduses detsembris 1925.

Kas lihtne vormitaitmine või hoolimatus? „Postimees“ Nr. 337 12. XII.

J. Reinholm. Maakonnaavalitsused ja teede ning sildade ehitamine. „Kaja“ Nr. 304 15. XII.

A. V. Kas vildakul teel? „Vaba Maa“ Nr. 285. 8. XII.

Alevielanik. Alevid ja maakond. „Vaba Maa“ Nr. 290 13 XII.

A. W. Omavalitsused ja teedeministerium. „Vaba Maa“ Nr. 299. 23 XII.

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 3. Maksuvõlgade arvestamise korra kohta.

Kui läinud aasta eelarve järele sissetulemata jäänud maks saab käesoleva aasta eelarveliste tulude raamatus, lahtris „Endiste eelarvete järele“ arvestatud, kas siis jääb veel tarvidust nimetatud maksude arvestamiseks reskontro (mitm. isik. ja as.) raamatus? Emsa.—

Vastus:

Küsimuse peale ei'ga vastates oleks vastus antud, kuid asi ise on laialisema tähtsusega, et ainult sellega piirduda, sest ennem selle küsimuse ülesseadmist tuleks küsida, kas arvestada saamata jäänud kindlad maksud selle aasta tuludena, mille eest nad määratud, või jätta nad nende aasta tuludeks, millal nad tegelikult sissetulevad, sest sellest oleneb ka arvestamise viis. Seni, kui meil valitses ühekordne raamatupidamine, viidi saamata jäänud maksud lihtsalt järgmise aasta peale üle, ja arvestati neid kui selle järgmise aasta sissetulekuid. Sellest põhimõttest on ka tingitud eelarveliste tulude arveraamatus lahter „Endiste eelarvete järele“. Maakonnaomavalitsused arvestasid oma arvepidamises saamata jäänud maksud sellesama aasta tuludena ja maksmata jäänud maksud sellesama aasta kuludena, mida ka ainukeseks õigeks viisiks tuleb pidada. Selle eeskuju järele talitavad ka vallavalitsused, kus kahekordne raamatupidamine sissesetatud, s. o. loevad saamata jäänud kindlad maksud käesoleva aasta tuludeks. Et raha tegelikult aga saamata, kantakse need summad 31. dets. mitmesuguste isikute ja asutuste arvele, seega ka reskontrosse. Järgmisel aastal, kui võla summa tasutakse, ei kanta neid enam teatud maksu arvele, vaid mitmesug. isikute ja asutuste arvele, vastavalt ka reskontros mahakirjutust tehese.

Sel viisil talitades, ei tule endiste eelarvete järele saada olevaid summe ülepea meil eelarveliste tulude raamatus (samuti ka endiste aastate kulusi eelarveliste kulude raamatus) arvestada, sest endiste aastate aruanded liikvideerisid need täielikult, mispärast lahter täh. raamatutes „Endiste eelarvete järele“ peab tühjaks jääma kahekordse raamatupidamise ja eespool käsitatud põhimõtte juures.

Et asutuses, kus Teie teenite, minu poolt seletatud põhimõtte maksma on pandud, nagu kõigis selle maakonna omavalitsustes,

tuleb Teil reskontros võla summad arvestada, kandes nad aasta lõpul mitmesug. isik. ja as. arvele, kuna eelarveliste tulude ja kulude raamatutes lahtrid „Endiste eelarvete järele“ tühjaks peavad jääma. Et see lahter Teie raamatus ülepea on, tuleb sellest, et vormid on trükitud üleriiklikseks tarvitamiseks, kuna hulk vallaomaval. ühekordse raamatupidamise juures seda lahtrit kasutavad.

Küsimus Nr. 4. Koolimaade saaduste kasutamise korrast.

Tartumaa Koolivalitsus on 15. sept. 1925 a. kirjaga Nr. 3960 teatanud, et keset majanduse aastat lahkuv kooliõpetaja võib palgamaa heina ja põhu äramüüa ehk välja vedada, kui selles asjas ei järgne kokkulepet vallaga. Sarnane seletus on täielises vastolus Balti eraõig. § 4095 ja Liivi talur. Sead. § 146. Kas on Koolivalitsuse seletus valdadele ja õpetajatele sunduslik ja kas on temal mingit jõudu?

Vallasekretäär B.

Vastus:

Avalikkude algkoolide seaduse („Riigi Teataja“ Nr. 75/76 — 1920 a.) § 29 järgi peab iga maaalgkooli juures olema igale määralisele õpetajale tarvitamiseks poolteist kuni kaks ja pool tiinu põllumaad ühes ühe lehma ja hobuse heina- ning karjamaaga. Sama §-i märkuse järgi, on õigus igal õpetajal sellel määral maad kooli maatagavarast tarvitada üldistel maksetava rendi eest. § 68 põhjal maksetakse õpetajatele palka kuu kaupa ja kindlate sellekohases eriseaduses ettenähtud määrade järele, ning § 70 põhjal on kooli maaosa tarvitamise õigus õpetajate vahetamisele järgneval suvel lahkujal õpetajal, kui ta koolis töötas kuni kevadise õpetöö lõpuni. Lahkus ta koolist enne õpetöö lõppu, siis jääb maa tarvitada uuele õpetajale. Sellest selgub, et õpetajaile ei anta maad palga asemel, vaid palgast täiesti iseseisvalt rendi näol. Seda selgitab ka Vabariigi Valitsuse poolt 17. sept. 1920 a. vastuvõetud määrus avalikkude algkoolide seaduse elluviimise kohta („Riigi Teataja“ Nr. 153/154 — 1920 a.) §§ 12, 14 ja 15. Järjekult õpetajale antava maa suhtes tuleks kohaldada seaduste määrusi, mis käsitavad maade rendile andmist, ja mõõduandvateks lugeda küsimuses tähendatud B. E. S. III k. § 4095 ja Liivimaa talurahva seaduse § 146. Mis puutub sellesse, kas koolivalitsuse seletus selles as-

jas valdadele ja õpetajaile sunduslik ja kas on temal mingit jõudu, siis tuleks tähendada, et sarnaste seletuste andmiseks ei „Eestimaa koolivalitsuse ajutine korraldus“ („Riigi Teataja“ Nr. 6—1918), ei avalikkude algkoolide seadus ega ka teised seadused koolivalitsusele volitust annud ei ole.

Küsimus Nr. 5. Ühispiimatalituse maksustamise kohta.

Kas tuleb lugeda ühispiimatalitus äriliseks tööstus ettevõtteks ja kas kuulub ta tööstusmaksu alla?

Varend.

Vastus:

„Riigi Teatajas“ Nr. 44—1923 a. ilmunud seadusega on ühispiimatalitused ärimaksust vabastatud ja „R. T.“ Nr. 25/26—1925 a. ilmunud seadusega tulumaksust, kuid tööstuse maksust vabastamise seadust ühispiimatalituste kohta olemas ei ole. Ka ei ole sise- ja rahaministri poolt kindlaks määratud ettevõtete nimekirjas, mis tööstuse maksu alla ei kuulu, ühispiimatalitusi. Sellest seisukohast väljaminees on ka „Maaomaval.“ Nr. 4—1925 a. küsimuse Nr. 8 peale vastus antud. Seda seisukohta on ka vallaomavalitsused suurel hulgal pooldanud ja ühispiimatalitused tööstusmaksu alla pannud, kuigi Riigikohus ühispiimatalitused põllumajanduslike iseloomuga tööstuslikuks ettevõtteks loeb ja sellepärast, et see äriline ettevõtte ei ole, ühispiimatalitused ka tööstusmaksu alla ei kuulu (Adm. toim. Nr. 364 1923 a.). Rõhkupannes 19. jaan. 1920 a. seaduses sõnade „ärilise tööstuse“ peale langeks Riigikohtu seletuse järele juba suur osa seniseid tööstuse maksu objekte selle maksu alt välja, mispärast vaevalt usutav on, et seaduseandja seadust andes seda mõtles, mida nüüd sellest välja seletakse, mispärast küsimuse lahendaks seaduse vastavalt muutmine.

Küsimus Nr. 6. Revisjonikomisjoni ja kom. liigete õigusest

Alevivolikogu poolt on valitud alevi revisjoni komisjon kolme liikmeline. Kas on komisjon revideerimisvõimeline, kui sellest osa võtavad ainult kaks liiget, ning kas võib selles koosseisus revideerimisel protokoll kokku seada ja otsusid teha? Nüüd, kas on kohustud alevivalitsus üksiku revisjoni kom. liikmele, tema nõudmise peale raamatuid vaatamiseks väljaandma?

Alevivalitsuse liige.

Vastus:

Kolmeliikmeliste komisjonide kohta ei tee

seadus mingit erandit, mispärast ka nende kvoorumi tuleb lugeda enam kui poole osa liikmete, s. o. kahe liikme juuresolekul. Järjekult võib kolmeliikmelise revisjoni komisjoni otsusi maksvaks lugeda, kui nad kahe liikme juuresolekul tehtud. Kui revisjoni komisjon oli volitanud oma otsusega üht liiget revideerimist toimetama, siis on ta juriidiliselt õigustatud ja kohustatud seda tegema. Ka ilma selle otsuseta ei võiks alevivalitsus keelda revisjoni komisjoni liikmele raamatuid väljaandmast. Raamatud peaks kättesaadavad olema õieti igale volinikule, kes seda soovib. Seda õigustab neile nende amet.

Küsimus Nr. 7. Tööstusmaksu nõudmisest kaubanduskoja heaks.

Kas on tööstusmaksu pealt Kaubanduskoja heaks maksuvõtmine vallaomavalitsuste kaudu seaduslik ja kes vastutab mitteseadusliku korralduse tegemise eest?

Maakonnaaval. liige.

Vastus:

Kaubanduskoja nõuet, tööstusmaksu pealt Kaubanduskoja heaks teatud osa sissenõuda, ei saa seaduslikuks pidada, sest seadus räägib ainult ärimaksust. Teistkordselt kinnitab seda, et tööstusmaksu vallaomavalitsused ei ole kohustatud sissenõudma see, et seaduse järele sünnib maksude sissenõudmine Kaubanduskoja heaks asutuste poolt, kes põhiärimaksu vastuvõtavad. Vallaomavalitsused seda ei tee. Et Kaubanduskoda maakonnaomavalitsustele üleamasutus ei ole, vastutab muidugi maakonnaomavalitsus, kui ta mitteseaduslike maksude sissenõudmiseks korraldusi teeb, kuigi teise asutuse soovil.

Küsimus Nr. 8. Maksu sissenõudmisest sissetulekuta isikutelt.

Kas ja missuguse seaduse põhjal saab isikumaksu sunniteel nõuda neilt isikutelt, kes ilma palga lepinguta omakste juures teenivad? Näit. seletavad perepoeg ja isa, et esimene teenib söögi eest, ilma palga lepinguta, varandust ei ole ja maksu maksmiseks raha puudub. Politsei saatsiski nõudelehe tagasi. Nüüsi ei saaks aga just kõige jõukamaid kodanikke maksu maksmata sundida.

Vallavanem X.

Vastus:

Seni kui ei ole tõendatud, et küsimuses tähendatud isikud tööandjatelt (omakstelt) kindlat palka saavad, puudub igasugune võimalus midagi maksu nõudmise rahuldamiseks sisse nõuda.

Kirjavastused.

A. P. ja J. K. Teie artiklid ootavad ruumi puudusel järgmist numbrit.

Teadaanne õigusteadlistest kursustest osavõtjatele.

Õigustegeliste kursuste pildi kättesaamine ja kättesaatmine on viibinud põhjustel, et üks lektoritest ei ole senini pildistamisele ilmunud. Kursuste juhatus on teinud kõik, mis tema võimuses, et pildi kätte saamist kiirustada, kuid seni ei ole see tagajärge annud. Nii pea, kui pildid valmis, saadetakse nad ka neile, kes seda soovisid, koju kätte.

Hobusepassid kaotatud ja kuulutatakse maksvuseta:

Johannes Taveti p. Taateri hobusepass, väljaantud Rae vallavalitsusest 4. jaan. 1921 a. Nr. 515 all Jüri Hio nime peale.

Jüri Jüri p. Tomingase hobusepass, väljaantud Aaspere vallaval. 11. jaan. 1921 a. Nr. 668 all.

Jüri Jüri p. Tomingase hobusepass, väljaantud Aaspere vallav. 28. jaan. 1921 a. Nr. 731 all.

„MAAOMAVALITSUS“

„MAAOMAVALITSUSELE“ on kaastööd teinud ehk teha lubanud: Vallasekretär E. Brückel, omaval. amet. H. Dahl, siseminister K. Einbund, Riigikogu liige J. Jans, Riigik. I. J. Jaanis, Riigik. liige M. Juhkam, maakonnaal. esimees A. Kohver, vallasekr. J. Kokamägi, maakonnaal. esimees M. Krusemann, omaval. tegelane R. Kuris, E. Maak. Liidu ja maak. val. esimees H. Lauri, arhivaar T. Laur, omaval. amet. A. Leinjärv, Siseminist. amet. O. Lio, Siseminist Adm. asjade Peaval. juhataja E. Maddison, maakonnaal. liige A. Martinson, maak. val. liige J. Matvei, maakonnaal. esimees J. Mõttus, Linnade Liidu büroo juh. H. Neuhaus, maakonnaal. esimees M. Neps, vallasekretäär A. Pihlap, minist. A. Piip, A. Pranspill, maakonnaal. pearaamatupid. A. Pärjel, vallasekr. H. Raid, koolinõunik M. Raud, maakonnaal. liige J. Reinholm, maakonnaal. liige E. Rosenberg, maakonnaal. liige A. Siitam, statistika büroo juhataja V. Smetanin, vallasekr. V. Stein, cand. rer. pol. O. Suursööt, maak. val. esimees J. Sõnajalg, omaval. amet. K. Teer, Rahvaste Liidu büroo ametnik A. Tooms, omaval. amet. A. Treumann, maak. val. liige A. Wibo, vallasekr. G. Wulff ja maak. val. liige E. J. Öunapuu.

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata, ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuste Kinnitus Aktsia Selts „OMA“

kes teostab:

tulekinnitusi, elukinnitusi ja rahkekinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavara kapitaalid üle 14.000.000 marka.

Madalad preemiad. — Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

==== Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7. ====

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste „Oma“ seltsis kinnitamisega.